

Yttrande
2022-02-15
Dnr: 2021-7.5.2-0016
Ref: UD2021/17815

Remiss av Ds 2021:14 Vraket efter ubåten ”Som”

Lagen (1992:1300) om krigsmateriel och förordningen (1992:1303) om krigsmateriel reglerar tillståndskrav och skyldigheter för krigsmaterielrelaterade aktiviteter. Inspektionen för strategiska produkter (ISP) är tillstånds- och tillsynsmyndighet enligt lagen om krigsmateriel.

Vad som utgör krigsmateriel definieras i bilagan till förordningen om krigsmateriel. Under ML9a omfattas följande.

ML9 Krigsfartyg (ytfartyg eller undervattensfarkoster), särskild marin utrustning, tillbehör, komponenter och andra ytfartyg enligt följande:

a) Fartyg och komponenter enligt följande:

1. Fartyg (ytfartyg eller undervattensfarkoster) som är särskilt utformade eller modifierade för militär användning, oavsett skick eller brukbarhet och vare sig de är utrustade med system för vapenbärare eller pansar eller inte, samt skrov eller delar av skrov till sådana fartyg och komponenter för dessa som är särskilt utformade för militär användning.

ISP bedömer att den aktuella undervattensfarkosten ”Som” omfattas av definitionen i ML9 a) i bilagan till förordningen om krigsmateriel och därmed utgör krigsmateriel.

Enligt 6 § första stycket lagen om krigsmateriel får krigsmateriel inte föras ut ur landet och tekniskt bistånd får inte lämnas till någon utanför landet utan tillstånd, om inte annat följer av denna lag eller annan författning. Regeringen får meddela föreskrifter om undantag från kravet på tillstånd bland annat om den som för ut krigsmaterielen ur landet eller lämnar det tekniska biståndet utanför landet eller mottagaren är en del av ett statligt organ eller en del av försvarsmakten (se 6 § andra stycket p. 2), men den föreskriftsrätten har inte nyttjats. Det finns för den aktuella utförelsen alltså inget tillämpligt undantag från kravet på utförelsetillstånd.

Enligt 1 § andra stycket lagen om krigsmateriel får tillstånd enligt lagen lämnas endast om det finns säkerhets- eller försvarspolitiska skäl för det och det inte strider mot Sveriges internationella förpliktelser eller Sveriges utrikespolitik i övrigt.

Sedan år 2014 upprätthåller EU ett rättsligt bindande vapenembargo mot Ryska federationen (Ryssland) genom Rådets beslut 2014/512/GUSP av den 31 juli 2014 om restriktiva åtgärder med hänsyn till Rysslands åtgärder som destabiliserar situationen i Ukraina. Enligt artikel 2 p.1 i nämnda beslut gäller följande.

1. Direkt eller indirekt försäljning, leverans, överföring eller export av vapen och vapenrelaterad materiel av alla slag, inbegripet skjutvapen och ammunition, militärfordon och militär utrustning, paramilitär utrustning och reservdelar till dessa, till Ryssland av medlemsstaternas medborgare, eller från medlemsstaternas territorier eller med användning av fartyg eller flygplan som för deras flagg ska förbjudas, oavsett om de har sitt ursprung i deras territorier eller inte.

ISP bedömer att undervattensfarkosten ”Som” omfattas av skrivningen i beslut 2014/512/GUSP varvid den aktuella överföringen ska vara förbjuden.

Enligt artikel 2 p.4 i samma beslut framgår att förbuden inte ska påverka fullgörandet av avtal eller överenskommelser som ingicks före den 1 augusti 2014. Eftersom den nu aktuella frågan om bärgning av undervattensfarkosten ”Som” väcktes först i oktober 2017 är undantaget inte tillämpligt även om en överenskommelse avseende överföring av den aktuella materielen till Ryssland kan anses ha träffats. Det finns således inget tillämpligt undantag från rådande embargo för den aktuella överföringen.

Även om undervattensfarkosten ”Som” utgör krigsmateriel innebär dess ålderdomliga beskaffenhet, bristande funktionalitet och andra omständigheter att den saknar betydelse i modern krigföring. För det fall det inte hade förelegat något vapenembargo mot Ryssland torde ISP därför vid en totalbedömning av säkerhets-, försvars- och utrikespolitiska skäl ha gjort bedömningen att utförseltillstånd torde kunna beviljas.

Carl Johan Wieslander
Generaldirektör

Generaldirektören Carl Johan Wieslander har beslutat detta remissvar. Verksjuristen Anna Pasini Frängsmyr har varit föredragande. Chefsjuristen Tobias Bergkvist har medverkat vid den slutliga handläggningen utan att delta i beslutet.